

пунктов, обмежили земельну юрисдикцію органів місцевого самоуправління границями сіл, поселків, міст, внаслідок чого в суспільних земельних відносинах виникли такі негативні явища, як корупція, рейдерство і інші протиправні явища, які необхідно подолати. Земельна реформа не може бути завершена без рішення комплексу організаційно-правових питань щодо удосконалення системи планування в сфері відносин власності на землю, використання і захисту земель, державного регулювання земельних відносин в умовах децентралізації влади і розширення повноважень органів місцевого самоуправління в сфері земельних відносин. В цій зв'язі було б доцільно переглянути систему і структуру діючого земельного законодавства з метою приведення його в відповідність з законодавством про планування територій, екологічним і іншим законодавством в частині реалізації органами державної влади і місцевого самоуправління функцій планування використання земель в умовах децентралізації влади.

Ключові слова: планування земель, земля, регулювання земельних відносин, децентралізація влади, територіальні громади.

Uschapovska O. Legal Issues of Land Planning in Conditions of Decentralization of Power.

After the adoption of the Land Code of Ukraine on October 25, 2001, the state authorities centralized such functions of state administration and regulation in the sphere of land use and protection, such as planning of territories, land management, disposal of state-owned land outside the boundaries of settlements, restricted land jurisdiction of local self-government bodies by village boundaries, towns, cities, in consequence of that land in public relations experience such negative phenomena as corruption, raiding and other unlawful phenomena that need to be overcome. The Land reform can't be completed without solving a set of organizational and legal issues regarding the improvement of the planning system in the sphere of land ownership relations, the use and protection of land, the state regulation of land relations in the context of decentralization of power and the expansion of the powers of local government bodies in the sphere of land relations. In this regard, it would be advisable to revise the system and structure of the current land legislation in order to bring it in line with the legislation on territorial planning, environmental and other legislation regarding the implementation by the state and local government authorities of land use planning in conditions of decentralization of power.

Key words: land planning, land, regulation of land relations, decentralization of power, territorial communities.

УДК 343.3.7

Д. Хомич

Порушення та крадіжки при споживанні природного газу

В статті подано способи втручання в роботу газових лічильників та відповідальність, яка передбачена законом за такі порушення. Наголошується, що втручання в роботу лічильників залишаються найпопулярнішим видом крадіжки газу, який становить 70% від виявлених серед споживачів порушень. На сьогодні є цілий ряд методів відмотування або зупинки газового лічильника.

Ключові слова: втручання в роботу лічильника, несанкціонований відбір природного газу, крадіжка газу, юридична відповідальність.

Постановка наукової проблеми та її значення. За українським законодавством передбачено застосування штрафних санкцій до порушників, які незаконно споживають природний газ. Середній розмір відшкодувань за збитки, завдані через крадіжку газу, може коливатися від 20 до 200 тис.грн. На Волині протягом 2017 року виявили вже майже 150 фактів незаконного споживання блакитного палива [7]. Як говорить статистика, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року крадіжок газу збільшало удвічі. А наприклад, в Київській області з початку року зафіксовано приблизно 300 фактів несанкціонованого відбору природного газу шляхом втручання споживачів в

роботу лічильника. Отже, криміналістичне дослідження крадіжок при споживанні природного газу є актуальною теоретичною та прикладною проблемою.

Формулювання мети та завдань статті. Метою цього дослідження є криміналістична характеристика способів втручання в роботу газових лічильників, методичні рекомендації щодо виявлення таких втручань. До завдань статті ми відносимо: 1) з'ясування правових та технологічних вимог щодо встановлення та експлуатації газових лічильників; 2) напрацювання криміналістичної характеристики основних способів втручання в роботу газових лічильників, іншого облікового обладнання у системі газопостачання; 3) формулювання рекомендацій щодо методики виявлення та фіксації втручання в роботу газових лічильників для притягнення винних до юридичної відповідальності за такі порушення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Втручання в роботу лічильників залишаються найпопулярнішим видом крадіжки газу, який становить 70% від виявлених серед споживачів порушень. Щоб занизити показання лічильника такі споживачі зазвичай використовують різні заборонені пристрої, магніти, або наймають так званих «скручувателів», які за певну винагороду «відмотують» лічильник назад. Крім того, люди часто самовільно міняють газове обладнання або відновлюють газопостачання.

Сьогодні є цілий ряд методів відмотування або зупинки газового лічильника. Деякі «махінатори», шляхом просверлення отворів, вставляють голки в пристрій. Хтось примудряється під'єднати до лічильника навіть пиłosос, який «покликаний» відмотувати показання газу назад. Але, всі перелічені та інші популярні способи легко виявляються компетентним фахівцем.

Існує ще одна «результативна», «безпечна» і «невидима» для будь-якого контролера альтернатива згаданим методикам - це неодимовий магніт зі сплаву «неодим-залізо-бор» силою на відрив від 200 кг.

Подібний магніт відноситься до рідкоземельних металів, має найпотужнішу силу тяжіння, а зовнішність його металева і кругла - комусь нагадує шайбу, комусь таблетку. Магнітне поле загальмовує або повністю зупиняє лічильник. З таким пристроєм втручання в механізм самого вимірювального приладу не потрібне. «Таблетка» складається з бору, заліза, неодиму та інших унікальних складових, що призводять до належного ефекту. Сили магніту вистачить практично на будь-який тип газового лічильника, крім таких моделей приладу, як Візар G6, Октава, СГМН-1, СГК, MGM-UA G4, NPM G4 (якщо є пластикові деталі), Premagas G6, Gallus +2000 Itron (після 2011 року виробництва).

Крім того, горе-споживачі, які вдаються до всіляких махінацій із газом, ризикують не тільки отриманням штрафів, але і життям, адже втручання в газову мережу може призвести до вкрай трагічних наслідків. У місцях несанкціонованих візків, через неякісно здійснені роботи, виникають витоки природного газу, які в свою чергу можуть призвести до вибухів і фатальних наслідків.

Кодекс газорозподільних систем України передбачає відшкодування газорозподільному підприємству вартості викраденого газу у порядку цивільного судочинства, що залежить від періоду, протягом якого здійснювався несанкціонований відбір природного газу [5]. Окрім того, що з правопорушника у судовому порядку буде стягнуто вартість викраденого газу, йому ще загрожує притягнення до кримінальної відповідальності за статтею 185 Кримінального кодексу України [6].

Якщо вартість викраденого становить від 161 гривні до 200 тис. грн., то порушника буде притягнуто згідно з ч. 1 згаданої статті до штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від вісімдесяти до двохсот сорока годин, або виправних робіт на строк до двох років, або арешту на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до трьох років; якщо вартість викраденого від 200 тис. грн., то злочин буде кваліфікуватися за ч. 4 ст. 185 КК України як крадіжка, вчинена у великому розмірі, і притягається до позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років; при вартості викраденого від 480 тис. грн. – крадіжка в особливо великому розмірі - карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

Після вияву незаконних втручань в газову систему більшість порушників визнає свою провину і сплачує за самовільний відбір газу передбачені законом штрафні санкції. Якщо ж споживач не визнає своєї вини у скоєному злочині та відмовляється відшкодувати заподіяні збитки, питання про їх стягнення вирішується судом. При цьому за рішенням суду на користь газорозподільного підприємства, споживач-порушник має ще сплатити і судові витрати. Отже, здійснюючи незаконне використання газу, споживач має розуміти, що з часом ці факти все одно будуть встановлені. Тому, як наголошують спеціалісти, набагато дешевше споживати блакитне паливо легально.

У 2015 році Національна комісія, яка регулює сферу енергетики та комунальних послуг затвердила Кодекс газорозподільних систем. У документі об'єднані всі правила, які повинні дотримуватись на ринку природного газу, як газорозподільною компанією, так і споживачами. Зокрема, у цьому акті визначені критерії несанкціонованого споживання палива. Серед них – самовільне втручання в роботу лічильника або незаконне встановлення газових приладів [11].

Сьогодні найрозповсюдженим порушеннями є маніпуляції з лічильником, коли споживач намагається свідомо зменшити показання приладу. У таких випадках законодавство передбачає фінансову санкцію за порушення пломби заводу-виробника та монтажної пломби, наявність ознак втручання в газовий лічильник або обліковий механізм чи порушення цілісності приладу, виявлення на лічильнику сторонніх предметів.

Відчуваючи за собою провину «не чисті на руку» споживачі намагаються не допустити контролера чи представника газової служби до лічильників. Але це теж не вихід. Таким чином споживачу не вдасться ані приховати порушення, ані ухилитися від покарання. Оскільки в разі недопущення до лічильника, контролер складає відповідний акт, який дає підставу для зміни режиму нарахувань на граничні норми споживання. Щоб вирішити це питання законодавство дає споживачу 20 днів [12]. За цей час він може звернутися у газову компанію та у підходящий спосіб викликати контролера для зняття контрольних показань лічильника та перевірки роботи приладу.

Згідно з Законом України «Про метрологію та метрологічну діяльність» лічильник газу є об'єктом державного метрологічного контролю і нагляду та підлягає повірці. За частиною другою статті 17 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» засоби вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, підлягають періодичній повірці через міжповірочні інтервали, порядок установавання яких визначається нормативно-правовим актом національної метрологічної служби [3].

Періодичність повірки лічильників визначена вимогами техдокументації на конкретний тип лічильника. Приміром, періодичність повірки побутових лічильників газу роторного типу становить п'ять років, а мембранного типу - вісім. Підприємства, організації і фізичні особи зобов'язані своєчасно подавати засоби вимірювальної техніки на повірку. На час зняття лічильника газу для проведення його періодичної повірки та ремонту, пов'язаного з такою повіркою, розрахунки із споживачем здійснюються відповідно до середньомісячного обсягу споживання природного газу в аналогічному періоді (опалювальному або міжопалювальному) попереднього року або фактичному періоді споживання, якщо він становить менш як шість місяців [11].

У разі прострочення терміну повірки лічильник газу вважається непридатним для застосування, оскільки згідно з Кодексом газорозподільних систем засоби вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд [9], дозволяється застосовувати, випускати з виробництва, ремонту та у продаж і видавати напрокат лише за умови, якщо вони пройшли повірку (первинну або періодичну) або державну метрологічну атестацію. Отже, неповірений засіб обліку не повинен застосовуватися для розрахунків за спожитий природний газ.

Також згідно Постанови від 2 березня 2015 р. № 74 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України та визнання таким, що втратив чинність, Порядку встановлення роздрібних цін на природний газ для населення» [10], передбачено, що у випадку прострочення періодичної повірки лічильників газу з вини споживача (у разі відмови споживача представникам газопостачальної (газотранспортної) організації в доступі до своїх приміщень, де розташовані лічильники газу, для їхнього демонтажу та монтажу) нараховують плату за спожитий газ за нормами споживання з дня такої відмови до дня, коли буде забезпечено вільний доступ представникам газопостачальної (газотранспортної) організації до лічильників та проведено їх періодичну повірку. Факт відсутності вільного доступу має бути засвідчений виборною особою будинкового, вуличного, квартального чи іншого органу самоврядування.

Про несправності в роботі лічильника газу, виявлення зовнішнього пошкодження лічильника газу або виникнення сумнівів щодо достовірності його показань споживач зобов'язаний відразу повідомити газопостачальне підприємство.

Експертиза лічильника газу проводиться відповідно до Положення про проведення експертизи лічильників газу, встановлених у споживачів і призначених для обліку природного газу в побуті, затвердженого наказом Мінпаливенерго України від 27.12.2005 р. № 619 [8]. Експертиза проводиться на вимогу і за кошти як споживача, так і газопостачального підприємства.

Якщо підтверджено факт пошкодження лічильника газу з вини споживача, то він компенсує вартість перевірки, ремонту та/або встановлення нового лічильника. Факт пошкодження або

втручання в роботу лічильника газу, що призвело до зниження його показань, засвідчується спеціалізованою організацією, яка має право на проведення експертизи.

Згідно зі статті 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» [2] та статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] органи місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг проводять контроль за дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів у сфері житлово-комунальних послуг. При підтвердженні факту про втручання в роботу лічильника, споживачу, окрім оплати вартості проведеної експертизи, нараховуються збитки, завдані його неправомірними діями.

«Мотиви, які спонукають людей втручатися в роботу лічильника, різні. На порушення Закону людей штовхає важке фінансове становище. Але, як не дивно, таких клієнтів меншість. Переважна більшість порушників – це заможні люди, для яких оплата вартості спожитого енергоресурсу є далеко не критичною. Проте така небезпечна та сумнівна економія може обійтися дуже дорого. Зменшувати споживання блакитного палива необхідно не шляхом махінацій з приладом обліку, а облаштуванням оселі сучасним енергоефективним обладнанням та утепленням будинків» [1].

Висновки і перспективи подальших досліджень. До законодавства, яке регулює використання газу, контроль та юридичну відповідальність за порушення встановленого порядку належить: Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність», Кодекс газорозподільних систем, Кримінальний кодекс України, Наказ «Про затвердження Положення про проведення експертизи лічильників газу, установлених у споживачів і призначених для обліку природного газу в побуті». У статті представлені способи втручання в роботу газових лічильників і відповідальність, яка передбачена законом за такі порушення. Розглянуто ряд методів відмотування, зупинки та інших маніпуляцій з газовими лічильниками. Наведено рекомендації щодо методики виявлення та фіксації втручання в роботу газових лічильників для притягнення винних до юридичної відповідальності за такі порушення.

Після вияву незаконних втручань в газову систему більшість порушників визнає свою провину і сплачує за самовільний відбір газу передбачені законом штрафні санкції. Якщо ж споживач не визнає своєї вини у скоєному злочині та відмовляється відшкодовувати заподіяні збитки, питання про їх стягнення вирішується судом.

Джерела та література

1. Бойчин Т. «Закарпатгаз» намагались обдурити 146 осіб / Т. Бойчин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://goloskarpat.info/society/57890f92380cb/?utm_content=031.
2. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 р. № 1875-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>.
3. Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» від 05.06.2014 р. № 1314-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
5. Кодекс газорозподільних систем (зі змінами згідно з постановою НКРЕКП № 1418) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15>.
6. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
7. На Волині удвічі побільшало крадіжок газу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/97382-na-volyni-udvichi-pobilshalo-kradizhok-gazu>.
8. Наказ «Про затвердження Положення про проведення експертизи лічильників газу, установлених у споживачів і призначених для обліку природного газу в побуті» від 27.12.2005 р. № 619 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0053-06>.
9. Наказ «Про затвердження Порядку проведення перевірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, та оформлення її результатів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0278-16>.
10. Постанова «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України та визнання таким, що втратив чинність, Порядку встановлення роздрібних цін на природний газ для населення» від 2 березня 2015 р. № 74 Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74-2015-п>.

11. Постанова «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем» від 30.09.2015 р. № 2494 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15>.
12. Споживачі зобов'язані допускати контролерів до лічильників обліку газу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poltavagaz.com.ua/?p=3843>.

Хомич Д. Нарушения и кражи при использовании природного газа. К законодательству, регулирующему использование газа, контроль и юридическую ответственность за нарушение установленного порядка относятся: Закон Украины «О метрологии и метрологической деятельности», Кодекс газораспределительных систем, Уголовный кодекс Украины, Приказ «Об утверждении Положения о проведении экспертизы счетчиков газа, установленных у потребителей и предназначенных для учета природного газа в быту». В статье представлены способы вмешательства в работу газовых счетчиков и ответственность, которая предусмотрена законом за такие нарушения. Рассмотрен ряд методов отмотки, остановки и других противоправных манипуляций с газовыми счетчиками. Приведены рекомендации по методике выявления и фиксации вмешательства в работу газовых счетчиков для привлечения виновных к юридической ответственности за такие нарушения.

Ключевые слова: вмешательство в работу счетчика, несанкционированный отбор газа, кража газа, юридическая ответственность.

Khomych D. Infractions and Theft in the Sphere of Using of the Natural Gas. The legislation regulating the use of gas, control and legal responsibility for infractions of the established procedure include: the Law of Ukraine «On Metrology and Metrological Activities», the Code of Gas Distribution Systems, the Criminal Code of Ukraine, the Order «On Approval of the Regulation on the Examination of Gas Meters Established by Consumers and intended for the account of natural gas in a household». The article presents the ways of interferes in the work of gas meters and the liability that is provided by law for such infractions. A number of methods of winding, stopping and other illegal manipulations with gas meters are considered. Recommendations on the methodology for identifying and fixing interventions in the work of gas meters to bring the perpetrators to legal liability for such violations are also shown.

Key words: intervention in the meter operation, unauthorized gas selection, gas theft, legal responsibility.